

ETXEKO LANGILE EGOILIARRAK

LAN ESKLABOA BADA, ABOLITU EGIN BEHAR DA?

Astean 60 ordu baino gehiago egiten dute lan, nahiz eta kontratuak (baldin badago) adierazi 40 behar dutela. Soldata 1.000 eurotik urrun dago, gau eta egun zainduaren esanetara daude, eta lantokian ez daukate intimitaterik. Zaindua hiltzen bada edo familiak langilearekin ez jarraitzea erabakitzen badu kalean geratzen dira langabezia eskubiderik gabe. Etxeko langile egoiliarak, gehienak migratzaileak, ia-ia esklabotza baldintzetan aritzen dira lanean eta botere harreman arrazista, klasista eta sexistetan oinarritutako tratua jasaten dute.

✂ JUNE FÉRNANDEZ 📷 ECUADOR ETXEA

Pikara
online magazine

Erreportaje hau Pikara Magazinek argitaratu du gaztelaniaz eta Creative Commons lizentziari esker ekarri dugu. ARGIAk ekarri du euskarara.

Artikulu honetan emakume migratzaileen eta etxeko langileen elkarteei galdetu diegu ea estrategikoa den politikoki eta sozialki eragitea 24 orduz zaintzen duen etxeko langilearen jardura desagertu dadin.

Espainiako Estatuak oraindik ez du berretsi etxeko langileentzat lan duina eskatzen duen Lanaren Nazioarteko Erakundearen 189. hitzarmena. Onartuko balu, hainbat eskubide bermatu beharko lituzke, besteak beste langabezia-prestazioa. Hitzarmenak egoiliarren berezitasunak erregulatzen jartzen du indarra, esate baterako, soldataren zati

bat 'espezietan ordaintzeko' joera ezabatzen, zenbat orduz egon behar duten lantokian zehazten, eta gauez lanerako prest egon beharra mugatzen. Europako Batasuneko Justizia Auzitegiaren jurisprudentziaren arabera, gaueko orduak ere lanordutzat hartu behar dira, sendagileekin edo suhiltzaileekin gertatzen den bezala.

Langileek ez dute pribatutasunik eta kontrolatuta daude. Askok ez dute norberarentzako logelarik eta zaintzen duten pertsonaren gela berean egiten dute lo. Ohikoa da enplegatzaileak behar baino elikagai gutxiago eskaintzea, zenbat fruta ale jan dituen zenbatzea, zenbat

Emakunderen ikerketa baten arabera, EAEko etxeko langileen %70 baino gehiago latinoamerikarrak dira, gehienek dirua bidaltzen dute etxera, eta erdiek zorra egin dute bidaia egin ahal izateko. Argazkian, Bilboko etxeko langileak haien eskubideen alde ari dira protestan.

aldiz dutxatu den kontrolatzea edo ile lehorgailua zenbat erabili duen kontua eramatea. Neurrigabeko halako jardunbideak jasotzen ditu *Zeinek zaintzen du eta nola Vitoria-Gasteizen?* (Zentzuz Kontsumitu, 2018) ikerketak. Horrelako lan baldintzek langileen osasun fisiko eta mentalean eragiten dute, eta nekea, estresa, antsietatea eta insomnia izaten dituzte. Lan Ikuskaritzak argudiatzen du etxe barruan gertatzen dena ezin duela kontrolatu, eremu intimoak direlako. Familiak zigorgabetasun egoera baliatzen dute, "eta baita baldintza txarretan lan egiteko prest dagoen langile saldoa dagoela. Behar

ekonomikoak edo Espainiako Estatuan egoera legalean bizitzeko arazoak dituzte”, dio ikerketak.

Orduan, desagertu beharko lukeen erregimena al da? Erreportaje honek elkarriketatutako emakume migratzaileen eta etxeko langileen elkarrekinak kide gehienek irmo diote baietz. Egunean 24 orduz eta asteen zazpi egunez isolatuta lan egiteak giza eskubideen, lan eskubideen eta emakumeen osasunaren aurka egiten du. Bilbon egoitza duen Trabajadoras No Domesticadas (Etxekotu Gabeko Emakume Langileak euskaraz) elkarteak kideek hala diote: “Barruan zer dagoen

ikusi behar da. Etxe barruko lana onartzeak zaintza pribatizatzen, indibidualizatzen, feminizatzen, merkantilizatzen eta monetarizatzen du. Muinean dau den zapalkuntza ardatzak betikotzen dira eta langileek bortizkeria, botere gehiegikeria eta tratu txarren zurrunbiloak bizi behar izaten dituzte. Gizonak arduretatik aske geratzen dira, emakume batzuk beste batzuegatik ordezkatur. Ez ditu jokoan sartzen erakundeak, ez da guztion gaitzat hartzen, eta ez da bestelako irtenbiderik lantzen”.

Interneten gaztelaniaz ‘abolición-régimen-interna’ hitzak bilatuz gero, emakume feminista eta sozialisten Pan y Ro-

sas elkarrekin artikulua agertzen da. Etxeko langileak biltzen dituen erregimen berezia eta egoiliarren esklabotza lana desagerrarazteak eskatzen dute. Ángels Vilaseca artikularen egileetako bat da eta langile ohia. Berak eta Rita Benegasek hitz egin dute Pikara Magazineko. Benegasek sektorean lanean jarraitzen du eta Paraguitatik Espainiako Estatura joan zenean egoiliarra izan zen. Elkarrekin adostasunera iritsi ziren hainbat langile migratzailearen artean izandako eztabaiden ondoren: “Ia inoiz ez dira betetzen legeak agindutako atseden orduak. Bizitza propiorik gabe geratzen gara, eta gainera esaten dizute

soldataren zati bat janariaren eta aterpearen truke dela. Guretzat espetxean egotea modukoa da-eta!”

Benegasek dio etxekoandreak etxean giltzatuta uzten zuela etxetik ateratzen zenean eta ez ziola telefonoz hitz egiten uzten: “Migratzailea izateagatik gutxies-ten ninduen. Eta jakina, baldintza horietan lan egitea onartzen duzu, paperik ez duzunez besterik aurkitzea zaila delako. Askok beltzean egiten dute lan, huskeria kobratuta. Kontratua izateak ere ez du bermatzen dauzkagun eskubide gutxiak betetzea; hain zuzen, nagusi asko kontratuaz baliatzen dira xantaia egiteko eta gehiago zapaltzeko”.

MIGRAZIO EGITASMOAK

Beste elkarte batzuetan, aldiz, eztabaida ez da amaitu. Bilboko Torre de Babel elkartearen emakume migratzaileak elkartzen dira, gehienak etxeko langileak eta zaintzaile egoiliarrak. Kideek lehentasuna ematen diote epe motzean bermatzeari bizitza propioa izatea, atsedena hartzea, gozatzea, eta era berean behar material eta afektiboei erantzutea.

Uste dute abolizioaren alde edo kontra egiteko asko eta lasai hitz egin beharko litzatekeela, inor ez dadin epaitua edo mehatxatua sentitu lan mota hori desagertzen bada. Askorentzat, eta ez iritsi berrientzat soilik, etxeko langile egoiliar moduan lan egitea bizirauteko modua da: alokairua eta janaria ez ordaintzeak aukera gehiago ematen die etxera dirua bidaltzeko eta handik hona etortzeko egindako zorrak kitatzeko. “Horregatik, garrantzitsua da gure migrazio egitasmoen ertz guztiak ezagutzea eta denon artean osasun fisiko eta emozionalerako estrategia ez hain latzak bilatzea”.

EAEko Immigrazioaren Euskal Behatokiaren arabera, atzerriko langileen %57 eta espainiartasuna lortu duten migratzaileen %37 etxeko lanetan eta zaintzan aritzen dira. Emakunderen ikerketa batek horien ezaugarriak jasotzen ditu: %70 baino gehiago latinoamerikarrak dira, gehienek dirua bidaltzen dute etxera, eta erdiek zorra egin dute bidaia egin ahal izateko. %20k arazoak ditu oinarritzko beharrak betetzeko: elikadura, arropa, oinetakoak, etxebizitza. Eta %36k ezusteko gastuei aurre egiteko arazoak ditu.

Madrilgo Servicio Doméstico Activo (Sedoac) elkartearen etxeko langile egoiliarren erregimena desagertzearen alde dago, baina Carolina Elías presidentek uste du Atzeritarren Legeak bul-

tzatzen dituela emakume migratzaileak horrela lan egitera: “Ez pagotxa delako, legeak berak kriminalizatzen zaitu, paperik gabe bizi behar duzu hiru urtez, eta paperik gabe egoiliar lana baino ez dute aurkitzen”.

Beste arrazoi ikaragarria gehitu du, erbesteratuak izateko beldurra: “Etxeko langile izan da bestelako lanetara joateko autobuse-tik autobusera ibilita baino babestuago daude poliziarengandik”. Egiari zor, lan eta bizi diren etxeak ez dira eremu seguruak. “Enplegatzaile batzuek pasaporteak kentzen diete eta hala esan: “Ez badituzu baldintzak onartzen poliziarri deituko diot. Edo paperak agintzen dizkiote eta lan baldintzak gogortu”.

Langile askoren
ustez, etxeko langile
egoiliarren erregimena
deuseztatzeak eta
Atzeritarren Legea
indargabetzeak eskutik
joan behar dute

Carmen Juarez Palma Bartzelonako Asociación Mujeres Migrantes Diversas elkarteko koordinatzailea da. 19 urterekin utzi zuen Honduras eta egoiliar hasi zen lanean 750 euroren truke, aparte-ko ordainsaririk gabe. Migrazio ibilbi-deak aurrera egin ahala, onartzen du desberdin hautematen dituela kontuak: “Pobreziatik eta bortizkeriatik ihesi zator, paperik gabe, diru gutxirekin, eta egoiliar moduan lana aurkitutakoan pozik sentitzen zara, ia eskertuta. Geroago konturatuko zara esplotatu zaituztela. Orduan antolatu eta aurre egiten diotzu”. Kontratazio agentzien lan negargarria azpimarratu du: “Esplotazioaren bidez aberasten dira”. Maiz paperik gabeko emakumeak hartzen dituzte, familiei esaten diete paperak badituztela eta agentziak Gizarte Segurantzaren kotizazio zatiarekin eta aparteko ordainsariekin geratzen dira.

Pan y Rosas elkartearen uste dute egoiliar lana desagerrarazteak ezin duela

**Gu salbatzera
etorriko diren emakume
zuri pribilegiatuen begirada
paternalistarik ez dugu
behar, aliatuak nahi ditugu”**

CARMEN JUARES PALMA
HONDURASKO
ETXEKO LANGILE
EGOILIARRA

izan erabaki isolatua, emakume migratzaile “askorentzat pobreziatik, egoera irregularretik eta etsipenetik ateratzeko modua delako”. Ezinbesteko borrokatzat dituzte Atzeritarren Lege atzerakoa indargabetzea eta kontratuaren beharrik gabe paperak denentzat izatea. “Agian, konpondu

gabe dauden kontu horiek iraultzen jarri behar dugu indarra; eta sekula ez dugu babesik aurkitu behar defendagarria ez den horretan”, diote Etxekotu Gabeko Emakume Langileak elkarteko kideek.

ZAINTZARI HELDU BEHAR ZAIO

Eztabaida honetan Atzeritarren Legea gakoetako bat bada, beste gakoak 2006ko Menpekotasun Legea da, zeina PPK de-segin zuen eta orain geldirik dagoen. Espainiako Estatuan 265.000 pertsona menpekotasun laguntzak jasotzeko zain dago eta 139.000 pertsona balorazio zain. Sistema publiko integralaren gabeziari aurre egin eta menpekotasuna dutenen zaintza beharrak asetzeko bide defizitario erabiltzen dira: familia-ko emakumeek doan egiten dute lan edo beste emakume batzuk kontratatzen dira baldintza txarretan, baita prestakuntza profesionala behar duten zaintza bereziak egiteko ere. Gainera, Zentzuz Kontsumitu-ren ikerketaren arabera, ohikoa da zainduaren menpekotasuna areagotzen den heinean langileari egiteko eta denbora gehiago eskatzea soldata beraren truke.

Pan y Rosas elkarteko kideek gogorazti dute zaharrentzako egoitza gehienak pribatuak direla eta gehiegizko prezioak dituztela, “gainera, lan prekarioari esker etekinak lortzen dituzte eta askok ez dute kalitateko arreta eskaintzen”. Lan erreforma ere gogoan dute, zeinak familien eta langileen prekarietatea areagotzeko balio izan duen. “Egoiliar aritzeko eskaintzek gora egin zuten krisi garaian. Zortzi orduz lana egingo duenari 700-800 euro ordaindu beharrean, familiei hobeto datorkie soldata bera ordaintzea eta langilea 24 orduz edukitzea”, dio Sedoaceko presidentek.

2016an, Bizkaiko Etxeko Langileen Elkartek aholku emandako langileen %74 zainduarekin baino ez ziren bizi etxean. Hortaz, zaintzaren ardura guztia zuten, eta legeak onartutako atsedentarteak ezin zituzten hartu. Irtenbidea

litzateke langileak txandaka kontrata-tzea, baina familiek ez dute bitarteko ekonomikorik horrela aritzeko, ez bada Frantzia, Suitza edo Belgika bezala, hau da, estatuek kotizazioa ordaintzen lagunduta.

Artikuluari aipatutako elkarteak ados daude Espainiako Estatuari eskatu behar zaiola populazioaren zahartzeak eragindako zaintza larrialdiari aurre egiteko bitartekoak jartzea: laguntzak, pizgarri fiskalak, eta egoitza eta egune-ko zentro eskuragarriagoak. Etxekotu Gabeko Emakume Langileak elkarteak kideek diote Europako hegoaldeko herrialdeetan, iparraldekoekin alderatuta, nabarmen etxeko langile askoz gehiago kontratatzen direla. Iparraldekoetan babes publiko handiagoa dago eta gizonak ardura gehiago hartzen dituzte. Elkarteek aurrekontuak eta azpiegiturak eskatzen dituzte, baina baita “bestelako lan jarduerarik eskura ez dutenentzat aukera duinak”.

LOBBY FEMINISTA ABOLIZIONISTA?

Arduragabekeria politikoak interes politikoekin du zerikusia, dio Carolina Elías, Sedoac-eko presidentek: “Enplegatzaileek ematen dute botoa, ez enplegatuek, zeren gehienak migratzaileak gara. Horregatik da garrantzitsua familiek eta langileek bat egitea, estatuari irtenbideak eskatzeko”. PPK 2024ra atzeratu zuen Gizarte Segurantzaren Lege Orokorra 2020an bultzatu nahi zuen neurri bat: etxeko langileen kotizazio-oinarriak soldatarekin bat etortzea. Lege horren arabera, aditu taldea osatu behar zen baina oraindik ez da osatu.

Pan y Rosas elkarteak ez dira fio estatu kapitalisten jardunbideaz eta behatu dute Lanaren Nazioarteko Erakundearen 189. hitzarmena sinatu duten herrialdeetan ere, lan baldintzek oso txarrak izaten segitzen dutela. Ere-mu desberdinetako langile prekarioen mobilizazio sozialean sinesten dute, etxeko etxeko langileak eta hoteletakoak dituzte gogoan, adibidez.

Sindikalismoa ere ez da arduratu sektore honetaz, lan eskubide kolektiboak ukatzen zaizkio, hala nola, afiliazioa, greba eta negoziazio kolektiboa. Zentzuz Kontsumituen ikerketak diotenez, Italian, Frantzia eta Alemanian hitzarmen kolektiboak egin dira, beraz ezbaian jartzen du hemen erabiltzen den aitzakia; alegia, ezinezkoa dela

Pankartak hala dio: familia agurgarriak ez dio ordaintzen etxeko langileari.

hitzarmen kolektiboa patronala etxea bera delako.

Halako testuinguruan, ba al luke zentzurik egoiliarren erregimen berezia indargabetzeko plataforma feminista sortzeak, prostituzioan edo haurdunaldi subrogatuan bezala? “Gu salbatzera etorriko diren emakume zuri pribilegiatuen begirada paternalistik ez dugu behar, aliatuak nahi ditugu”, erantzun du Carmen Juarez Palmak. Katalunian sindikatu, auzo elkarte eta ordezkari politikoekin egiten duten lana azpimarratu du. Madrilen, Sedoac elkarteak Etxeko Langileen Ahalduntze Zentroa inauguratu du eta presidentek atseka-bez dio feminista zuriengandik babes txikia dutela: “Beraiek deitutako elkarretaratzeetara denok joaten gara, baina gutxi batzuk datoz gureetara. Esaten dute denoi eragiten diguten aldarrikapenen alde egin behar dela borrokan lehendabizi, eta ondoren, gutxiengoz arduratu. Gutxiengoz hartzen naizun bitartean arazo bat daukagu”.

Mugimendu feministaren gehien-goa bizitza eta zaintza erdigunean jartzearen mantra errepikatzen du, baina agendan ez ditu lehenesten etxeko langileen aldarrikapenak. “Agian deseroso sentiarazten gaitu eta besteen prekaritatearen bizkar eutsitako pribilegioak ezbaian jartzen dira?”, galdera egin dute Etxekotu Gabeko Emakume Langileak taldekoek. Beraientzat egokia da egoiliarren erregimena deuseztatzearen aldeko plataforma feminista sortzea, zeren “ezinbestekoa da esklabotza eta

bortizkeria hutsa agerian utziko dituen mezu apurtzaile eta indartsua kalartzea”. Bortizkeria estrukturala, instituzionala, baina baita familia enplegatzaileek “hemen eta orain” gauzatutako indarkeria zehatzak ere. Jarrera bortitza da zaintzaren gaineko ardura birko-katzearen gatazkari iskin egiterakoan emakume bat esplotatzen bada.

Ba al luke zentzurik egoiliarren erregimen berezia indargabetzeko plataforma feminista sortzeak, prostituzioan edo haurdunaldi subrogatuan bezala?

Juarez Palmak kontatu du ikastaro batean emakume batek esan ziola egoiliar bat kontratatu zuela aita ezin zuelako zaindu eta horrek bere burua esplotatzailatzat hartzearen ezinegona piztu ziola. Juarez Palmaren ustez, deserosotasun horrek balio behar du gure begirada aldatzeko eta etxeko langileen borrokarekin bat egiteko. “Uler ezazue ondokoa: kide migratzailearen eskubideak defendatzen badituzue, aldi berean zaintza duinaren alde egingo duzue, zeuok zahartzen zaretenerako”. ●